

A Magyarországi Tanácsköztársaság alkoholelleses propagandája.¹

Az 1919. március 21-én létrejött Magyarországi Tanácsköztársaság egyik első intézkedése volt a teljes alkoholtilalom bevezetése. Ezt a rendeletet sokan nem fogadták kitörő örömmel, és a munkásság körében is nagy felzúdulást keltett. Ennek következtében a kormányzat részéről egy intenzív alkoholelleses propaganda indult, melynek célja annak megindoklása volt, hogy miért szükséges egy ilyen drasztikus intézkedés. A Munkaügyi és Népjóléti Népbiztosság keretén belül létrehozták az Alkoholelleses Tanácsot, amelynek tagjai közé alkoholelleses szervezetek szakembereit vették fel. Az Alkoholelleses Tanács széleskörű propagandát fejtett ki, előadóképző tanfolyamokat szerveztek, és tervbe vették a szakszervezeti alkoholfelvilágosító munka megkezdését. Június közepén alakult meg a korábbi antialkoholista szervezetekből a Nemzetközi Alkoholabsztinens Munkásegylet Magyarországi Központja, aminek a július 31-re hirdetett nagygyűlését már nem tudták megtartani. Emellett a Közoktatásügyi Népbiztóságon belül működő Szocializmus Állami Propagandája nevű csoport is erőteljes alkoholelleses propagandát fejtett ki. Ennek eredményeként nagyszámú plakát és röpirat is született ebben a témakörben. Úgy tűnik tehát, hogy a Tanácsköztársaság pénzt és energiát nem kímélve küzdött az alkoholfogyasztás ellen. Ennek magyarázata abban keresendő, hogy a tanácskormány tagjai az alkoholt a kapitalista kizsákmányolás egyik legaljasabb eszközének tartották. Ez egyébként nem újkeletű probléma volt, hiszen a Magyarországi Szociáldemokrata Párt propagandájában már a háború előtt is megjelent ez a téma. (Bíró Mihály az MSZDP számára több alkoholelleses plakátot is készített a világháború előtti években.) A Tanácsköztársaság alkoholelleses kiadványai jellemző módon negatív információkat közöltek az alkoholról és főképp annak hatásairól. Érdekes, hogy az alkoholelleses plakátok esetében többségben vannak a rajzolt betűplakátok és a nyomdai szedéssel előállított szöveges plakátok. Ezek – hasonlóan a röpiratokhoz – „ismeretterjesztő jelleggel” elsősorban az alkoholfogyasztás súlyos következményeiről szolgáltattak több-kevesebb információt. Tehát elsősorban logikus érvekkel a józan észre

---

¹ A kutatás a TÁMOP-4.2.4.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

próbáltak meg hatni. A képi ábrázolású plakátok viszont inkább az érzelmek útján igyekeztek hatást gyakorolni az emberekre, de ezek is az alkohol pusztító hatására hívták fel a figyelmet. Ez utóbbi művek valóban nagyon szemléletesen, esetenként sokkoló képi megjelenítéssel ábrázolták az alkoholfogyasztás következményeit. Esetenként a propagandakiadványokban a prostitúció és az alkohol együtt jelentek meg, mint „a kizsákmányolás társadalmának hitvány” örömei. Visszatérő motívum, hogy aki alkoholt fogyaszt az nem csak önmaga, hanem az egész társadalom és a Tanácsköztársaság ellensége is. Vagyis az alkoholelleses kiadványok célja egyértelműen az elrettentés volt. Ezzel összefüggésben a tanácskormány gyakorlatilag „zéró toleranciát” hirdetett az alkoholfogyasztás tekintetében. Tehát még a mérsékletes alkoholfogyasztást sem fogadta el, mivel – nézőpontjuk szerint – az csupán „az első lépés az alkoholizmus felé vezető úton”.

A nagy társadalmi ellenállás és gazdasági szempontok (a nagy bortermelő vidékek érdekei) miatt aztán a tanácskormány júliusban kénytelen volt enyhíteni az alkoholtilalmon. Az erről szóló rendelet leszögezte, hogy a Tanácsköztársaság továbbra is ellenzi az alkohol fogyasztását, és szigorú korlátok közé akarja szorítani azt. Csak az erre kiállított jeggyel rendelkező 18 éven felüli személyek részesülhettek szeszes italban, ők is csak másfél liter bort vehettek egy nap. A részegségen kapott személyeket bírsággal sújtották. Az alkoholfüggőket az orvosi vizsgálat eredményének függvényében kényszergyógykezeltésre kötelezheték az elmeógyógyintézetben. A rendelet ugyanakkor leszögezte, hogy „A Tanácskormány meg van győződve, hogy a korlátolt borfogyasztás nem fog rendellenességekre vezetni és az öntudatos proletárok összességének védelme alá helyezi ezt az elvi álláspontja ellenére kiadott rendelkezést.”

A Tanácsköztársaság bukásával az alkoholtilalomra vonatkozó rendelkezések is visszavonásra kerültek, és az alkoholelleses mozgalom hosszú időre háttérbe szorult.

Szabó Viktor